

Sagalassos, slapende stad

RELAX CULTUUR

Als een echte schone slaapster bleef de antieke stad Sagalassos, verscholen in de hoge bergen ten noorden van het Turkse Antalya, eeuwenlang vergeten. De afgelegen locatie en een metersdikke erosie laag behoedden de site voor plunderaars en verder verval. Tot begin jaren tachtig, wanneer prof. dr. Marc Waelkens begon aan wat zou uitgroeien tot zijn levenswerk.

Professor Waelkens (KULeuven) legde heel wat gebouwen van deze machtige metropool bloot en reconstrueerde ze nauwkeurig. Het Gallo-Romeins Museum in Tongeren wijdt nu de allereerste overzichtstentoonstelling aan deze tot de verbeelding sprekende plek.

“De tentoonstelling brengt de geschiedenis van de stad, vanaf het ontstaan tot en met haar verval. Sagalassos werd in de dertiende eeuw verlaten. Maar ook de herontdekking komt aan bod. We tonen onbetwiste topstukken, zoals het monumentale hoofd van Hadrianus. Dit geldt als het mooiste, bekendste portret van de keizer. Het totale beeld was zo’n vierenhalve meter hoog! Daarnaast stellen we ook veel zaken uit het dagelijkse leven voor. Mooie vondsten uit allerlei soorten materialen.”

“Met één object, een waterkruik, illustreren we hoe we in het onderzoek van Sagalassos andere wetenschappelijke disciplines aanwenden. Hoe kan je uit een doodeenvoudige pot informatie halen? Wat heeft erin gezeten? Wat aten de mensen? Ook hebben we aandacht voor een hele reeks andere boeiende onderwerpen, zoals de functie van religie in de maatschappij, de dood en de verschillende vormen van begraving, de enorme rol die de elite heeft gespeeld bij de verfraaiing van de stad en de verschillende aspecten van de economie, zoals de landbouw, de metallurgie, de pottenbakkersnijverheid en de glasindustrie.”

— Liefde op het eerste gezicht

“De site van Sagalassos werd al in 1706 ontdekt en is vrij uitgebreid beschreven door een expeditie in 1884 en 1885. Op dat moment was de stad een echt begrip in Europa. Ze stond bekend als een van de best bewaarde antieke steden, met onder meer een groot theater. De sites van Efeze, Milete en Pergamon moesten op dat moment nog worden blootgelegd. Toen dat uiteindelijk gebeurde, is Sagalassos helemaal op de achtergrond beland en bijna vergeten. Begin jaren tachtig wou het British Institute of Archeology in Ankara een studie maken van de antieke sites in Pisidië, de streek in het bergland ten noorden van Antalya. De meeste van die steden lagen op grote hoogte en waren moeilijk bereikbaar. De coördinator van het project, professor Steven Mitchell, vroeg me om mee te gaan.”

“Toen we op zoek naar dergelijke steden ‘s morgens vroeg in Sagalassos arriveerden, op 23 augustus 1983, was het voor mij liefde op het eerste gezicht. De stad is een echt arendsnest. Op dat moment had ik al 22 jaar ervaring met veldwerk, met opgravingen in Griekenland, Turkije en Syrië. Maar ik had nog nooit een plek met zo’n potentieel gezien! Overal zag je tempels en andere gebouwen die vrij lagen. In de hoofdstraat kon je nog zó over het antieke plaveisel wandelen!”

“De Britten wilden echter niet graven. Met hun instemming heb ik aan de Turkse overheid gevraagd of ik de site mocht opgraven. Tot mijn grote verras-

“Als ik het nieuws in de media volg, dan heb ik voortdurend een déjà vu-gevoel.”

sing kreeg ik de toestemming. We zijn in heel moeilijke omstandigheden gestart met een zestal mensen, waaronder drie Vlamingen. Je kon er niet heen met gewoon transport. Er was elektriciteit noch drinkwater. Water moesten we 500 meter lager met kruiken halen aan een bron. Vandaag werken we er met zo'n 85 onderzoekers, studenten en doctors in verschillende disciplines. En ook nog zo'n 65 arbeiders!"

Anderhalf miljoen knoken

"Historische bronnen zijn heel belangrijk. Ze vormen het collectieve geheugen van de mens en zijn dus van ontzettend grote waarde. Men mag het verleden niet vergeten, en al zeker niet al wat vroeger fout is gelopen. Als ik het nieuws in de media volg, dan heb ik voortdurend een déjà vu-gevoel. Ik zie zaken gebeuren die beter niet zouden plaatsvinden en die we gemakkelijk zouden kunnen vermijden... Zo zijn veel aspecten van de huidige milieuproblematiek kwesties waarmee de mens al eerder is geconfronteerd. In het verleden zijn daarvoor vaak veel verstandigere oplossingen aangewend dan nu. Maar historische bronnen zijn beperkt en vaak ook tendentius. Ik bedoel, het is niet altijd een correcte weergave van de gebeurtenissen. Vaak nemen ze een bepaald standpunt in. Archeologie maakt weliswaar gebruik van historische bronnen, maar hanteert daarnaast ook al die andere wetenschappen. Daardoor kunnen we

een veel vollediger en veel objectiever beeld maken van wat er in het verleden is gebeurd. Archeologie is een van de belangrijkste wetenschappen voor de toekomst!"

"Goede archeologen werken steeds interdisciplinair. Zo gooien we echt niks weg – alles wordt onderzocht. We zeven zelfs de aarde uit bewoningslagen, waar we de kleinste graantjes en zaadjes nog uit kunnen halen. Ik denk dat we de laatste vijftien jaar ruim anderhalf miljoen dierenknoken hebben onderzocht. We doen ook boringen naar pollen. Dat geeft informatie over het milieu, zoals het klimaat. Het is niet toevallig dat wij de meest interdisciplinaire wetenschapstak beoefenen die er bestaat. Er zijn weinig faculteiten hier aan de universiteit waarmee we niet samenwerken."

Robbedoes

Hoe wordt iemand archeoloog? "Ik was zes toen ik een stapel van het striptijdschrift 'Robbedoes' kreeg. Het was een van de eerste dingen die ik las. In 'Robbedoes' stond elke week de rubriek 'Oom Wim vertelt'. Die ging altijd over historische feiten – uiteraard niet enkel uit de klassieke oudheid, maar uit de brede geschiedenis. Het waren verhalen die me heel erg aanspraken. En vooral: in die eerste bundel was de ontdekking van Troje opgenomen. Ik zie het nog zo voor me: de kleine Schliemann vertelt aan zijn vader dat wat Homerus had geschreven correct moest zijn. En hij nam zich voor om de steden die Homerus had beschreven terug te vinden. Schliemann was trouwens geen echte archeoloog, maar een schattenjager. Maar dat wist ik toen nog niet." (lacht)

"Voor mij persoonlijk had die lectuur wel grote gevolgen. Ik ben toen met mijn vader gaan praten. Ik wou, eens ik groot was, ook gaan graven in Turkije. Later ben ik dan archeologie gaan studeren aan de Universiteit Gent, mede omdat het de enige Belgische universiteit was die in Turkije een onderzoeksproject had. In 1969 ben ik de eerste keer als student mogen meegaan naar Turkije." ::

De expo in het Gallo-Romeins Museum in Tongeren loopt van 29 oktober 2011 t.e.m. 17 juni 2012. Meer info over 'Sagalassos, City of dreams' vind je op de website van het museum: www.galloromeinsmuseum.be.

Archeologie met vtbKultuur

Dankzij de uitstekende contacten van Marc Waelkens en het Gallo-Romeins Museum met de Turkse overheid mogen uitzonderlijk heel wat topstukken Turkije verlaten. Op zaterdag 26 november kruip je in de huid van een archeoloog. Samen met vtbKultuur ga je op ontdekking. Verschillende Limburgse afdelingen brengen die dag een geleid bezoek aan de tentoonstelling: Dilsen-Stokkem, Maaseik, Maasmechelen en Hasselt. Inschrijven doe je rechtstreeks bij de afdelingen zelf. (Surf naar www.vtbkultuur.be en zoek vervolgens via 'vtbKultuur in jouw buurt'.) Ook andere afdelingen bezoeken de expo: Laakdal en Geel op 27 november 2011 en Aalst op 15 januari 2012.

Ontdek Brazilië!

Na Rusland in 2005 en China in 2009 kleurt Europalia dit jaar geel-groen. 'Europalia.brasil' wordt een groots festival met zowat 500 evenementen en voorstellingen in een tweehonderdtal cultuurhuizen. Een duizend kunstenaars en experts en zo'n 1.500 kunstwerken komen naar België. Deze editie van Europalia wil een zo volledig mogelijk beeld geven van het culturele en artistieke Brazilië en

tonen dat er niet één maar meerdere 'Brazilië's' bestaan, waarvan de cultuur zeer rijk en verscheiden is. Ook vtbKultuur trekt dit najaar de Braziliaanse kaart!

'Índios no Brasil'

vtbKultuur Ganshoren brengt een bezoek aan deze expo, die gewijd is aan de fascinerende kunst van de Braziliaanse inheemse volkeren. Aan de hand van dagdagelijkse voorwerpen, vederkransen, stoffen, maar ook sculpturen, zang en dans ontdek je de verbluffende diversiteit van deze autochtone esthetiek. Zaterdag 29 oktober.

Brazil.Brasil en Braziliaanse keuken

vtbKultuur Brussel-Oost en Sint-Agatha-Berchem bezoeken de tentoonstelling 'Brazil.Brasil' in het Paleis voor Schone Kunsten. Deze historische expositie weerspiegelt de verschillende visies van de Braziliaanse artiesten op hun land, zoekend naar een identiteit te midden van zoveel diversiteit. Nadien word je vergast op een overheerlijke *feijoada*. Of wat dacht je van een *moqueqa*? Of had je eerder zin in *xixim de galinha*? Zaterdag 19 november.

'Art in Brazil (1950-now)' en 'Braziliaanse sporen in Brussel'

Dit tandemprogramma focust in de voormiddag op de (r)evolutie in de Braziliaanse kunst van de jaren vijftig tot vandaag; in de namiddag ga je op zoek naar Braziliaanse sporen in Brussel. Zondag 27 november.

Meer info vind je op www.vtbkultuur.be.

Ledenvoordeel

De wereld van Minne en Maeterlinck

In 2011 herdenkt de stad Gent de toekenning van de Nobelprijs voor Literatuur aan Maurice Maeterlinck in 1911. Het Museum voor Schone Kunsten organiseert voor die gelegenheid een tentoonstelling met de titel 'De wereld van George Minne en Maurice Maeterlinck'. Minne en Maeterlinck waren 'symmetrische geesten' die in hun tijd in de internationale kunstcentra als vernieuwers werden opgemerkt. Aan de hand van stukken uit binnen- en buitenland brengt deze tentoonstelling een dialoog tussen twee markante kunstenaars die gedurende hun Gentse jeugd jaren elkaars evenbeeld waren en die nadien, elk in hun domein, grote invloed hebben uitgeoefend op het Europese symbolisme. De expo loopt van 22 oktober 2011 tot en met 19 februari 2012 in het Museum voor Schone Kunsten in Gent.

Meer info: www.mskgent.be. Kijk snel op pagina 126-127 en ontdek welke korting je krijgt!

vtbKultuur heeft **165 lokale afdelingen** die jaarlijks meer dan 4.000 activiteiten organiseren in heel Vlaanderen. Ook in jouw buurt. Alle informatie vind je op www.vtbkultuur.be.

Voor **meer informatie** over onze activiteiten en voor **reserveringen** surf je naar www.vtbkultuur.be, mail naar info@vtbkultuur.be of bel 03/224.10.52.

Colofon rubriek vtbKultuur

Medewerkers: **Elke Aerts, Roel Daenen, Wim Kempenaers, Wim Oosterlinck**
vtbKultuur, Osystraat 35, 2060 Antwerpen – tel. 03/224.10.52 – fax 03/224.10.56 – info@vtbkultuur.be – www.vtbkultuur.be